

Prof. Dr. İlhan Helvacı
İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Miras Hukuku - (12.12.2017) - 9. Hafta - 2. Ders

Mirastan Mahrumiyet

Bir kişinin saklı paylı mirasçıları, altsoyu, anne ve babası ve sağ kalan eşidir. Bir kişi ister saklı paylı mirasçı olsun ister olmasın, mirasbırakana karşı birtakım eylemlerde bulunursa, örneğin onu kasten ve hukuka aykırı şekilde öldürmeye kalkışır veya öldürürse mirasçı olamaz; bu mirastan mahrumiyet halidir. Mirastan mahrumiyet sonucu kendiliğinden ortaya çıkar. Mirasbırakanın herhangi bir ölüme bağlı tasarrufta bulunması da şart değildir.

Mirasçılıktan Çıkarma (Iskat)

Cezai Iskat

Saklı paylı mirasçıların saklı paylarının ellerinden alınabilmesi için iki ihtimal vardır. Birinci ihtimal; mirastan feragat sözleşmesidir, adı üzerinde sözleşmedir. Tarafların karşılıklı rızalarıyla akdedecekleri bir sözleşmeden söz ediyoruz. İkinci ihtimal ise ıskat müessesesidir. Özellikle cezai ıskat müessesesi yani cezalandırıcı ıskat, yeni Medeni Kanundaki deyişimiyle mirasçılıktan çıkarmadır. Bu tek taraflı bir hukuki işlemle gerçekleşir ama ıskat sebeplerinin, mirasçılıktan çıkarılma sebeplerinin gerçekleşmesi gerekir. Mirasbırakana veya yakınlarına karşı ağır bir suçun işlenmesi veya mirasbırakana veya ailesi üyelerine karşı aile hukukundan doğan ödevlerin önemli şekilde ihlali ıskat sebepleridir. Böylesine sebepler gerçekleşmeli ve mirasbırakan bu sebeplere dayanarak bir ıskat tasarrufunda bulunmalıdır, bir vasiyetname yapmalıdır. Kısacası ıskat tek taraflı bir hukuki işlem, tek taraflı bir ölüme bağlı tasarruf olarak karşımıza çıkar.

Peki, bir miras sözleşmesinin içerisinde de yer alabilir mi? Örneğin, çocuklarından Ç1'le bir miras sözleşmesi yapmıştır ama içerisinde de Ç2'yi mirasından ıskat ettiğini beyan etmiştir, onun kendisine karşı aile hukukundan doğan ödevlerini ağır şekilde ihlal ettiğini söylemiştir veya onun kendisine karşı ağır bir suç işlediğini söylemiştir. Bu da mümkündür. Hayatın doğal akışında olayların birçoğunda ıskat, meslek

hayatınızda tek taraflı bir ölüme bağlı tasarrufla yani bir vasiyetnameyle karşınıza çıkacaktır ama bir miras sözleşmesinin içerisinde de yer alabilir. Yer aldığı da o miras sözleşmesinin tek taraflı içeriğine dâhil olur, yani yine miras sözleşmesinin içindeki o ıskat tasarrufundan tek taraflı olarak dönmek, caymak mümkündür.

Kişi bir vasiyetname yaptığında, sıradan mirasçılarını çok rahatlıkla mirasından uzaklaştırabilir. Yani bir vasiyetname yapabilir ve diyebilir ki: Kardeşim mirasından pay almasın, yeğenim mirasından pay almasın, büyükannem, büyükbabam, amcam, halam, dayım, teyzem veya onların çocukları mirasından pay almasın. Aynı şekilde, terkesi üzerinde üçüncü şahıslara yaptığı kazandırmalarla öyle tasarruflarda bulunur ki, saklı paylı olmayan mirasçılar mirastan herhangi bir hak elde edemezler ve bu gibi tasarruflar aleyhine dava açmak imkânına sahip değildirler. Örneğin vefatında kardeşi veya yeğeni kendisine mirasçı olacak kişi yaptığı vasiyetname ile tüm mirasını bir üçüncü kişiye bırakabilir. Böyle bir durumda kardeşi veya yeğeni saklı paylı mirasçı olmadıkları için bu tasarruflar aleyhine tenkis davası açamazlar. Bir diğer söyleyişle kişi yaptığı vasiyetnameyle saklı paylı olmayan mirasçılarını çok rahatlıkla mirasından uzaklaştırabilir. Hâlbuki kişinin saklı paylı mirasçılarını mirasçılıktan çıkarabilmesi için onların öncelikle ıskat sebeplerinden birini gerçekleştirmiş olması gerekir. Bu da tek başına yeterli değildir. Ayrıca mirasbırakanın bir vasiyetname yapıp o ıskat sebeplerini zikrederek bu şahısları mirasçılıktan çıkarmış olması gerekir.

Şu temel prensipleri bilmekte fayda vardır: Mahrumiyet kendiliğinden hukuki sonuç doğurur. Mahrumiyet sebebine dayalı olarak mirasın ayrıca bir ölüme bağlı tasarrufta bulunması gerekli değildir. Mirastan feragat sözleşmesi, adı üzerinde bir sözleşmedir. Bu işlem için mirastan pay alamayacak olan mirasçının da (feragat edenin de) rızasının bulunması şarttır. Mirastan cezai ıskat ise, bir ıskat sebebinin gerçekleşmesini, prensip itibarıyla mirasbırakanın bu ıskat sebebine dayanarak bir vasiyetname yapmasını ve onun vasiyetnamesinde ıskat sebebini somut olarak zikrederek bir ıskat tasarrufunda bulunmasını gerektirir.

Cezai mirasçılıktan çıkarma, saklı paylı mirasçılarını mirastan uzaklaştırmak bakımından önemlidir. Ancak ve ancak bir ölüme bağlı tasarrufla, prensip itibarıyla bir vasiyetnameyle gerçekleştirilebilir.

Peki, kanun koyucu saklı paylı mirasçılık müessesesini neden yaratmıştır? Kanun koyucuya göre bir kişinin çocuklarıyla, torunlarıyla, anne ve babasıyla, eşiyle arasında çok güçlü (sıkı) aile bağları vardır. Bu kişiler birbirlerine sıkı aile bağları ile bağlıdırlar, bir diğer söyleyişle bu kişilerin arasındaki aile bağları son derece kuvvetlidir. Dolayısıyla kanun koyucu, bu kişilerin saklı paylı mirasçı olmasını istemiş ve mirasbırakanın da bu aile bağlarının sağlamlığı sebebiyle bu kişilerin saklı paylarına hürmet etmesini emretmiştir.

Fakat bir kişi mirasbırakanı yaraladıysa, onun aleyhine başkaca bir suç işlediyse, onun bazı malvarlığı değerlerini yaktıysa, onun hakkında yalan tanıklıkta bulunduysa, onun hakkında iftira suçunu işlediyse, acaba hâlâ bu aile bağlarının kuvvetli olduğunu söyleyebilir misiniz? Söyleyemezsiniz! Bir çocuk, babasına ekonomik açıdan muhtaç olduğu dönemde nafaka ödemesi gerekirken ödemediyse, onu bakıma muhtaç olduğu dönemde manen ve ekonomik olarak terk ettiyse artık bu sıkı aile bağları zedelenmemiştir diyebilir misiniz? Diyemezsiniz! İşte ıskat ve saklı paylı mirasçılık müessesesi, deyim yerindeyse bir terazinin iki kefesinde bulunan iki ağırlık gibidir. Gerçekten de saklı paylı mirasçıların saklı paylarına hürmet edilmesi gerekir. Aksi takdirde tenkis davası açabilirler ama onlar da aile bağlarını zedeleyecek eylemlerde bulunurlarsa mirasbırakana da onları mirasçılıktan çıkartma, mirastan ıskat etmek imkânını vermek gerekir.

Cezai İskat Sebepleri

Medeni Kanunumuzun “*Mirasçılıktan çıkarma, I. Sebepleri*” kenar başlıklı 510. maddesi diyor ki:

“Aşağıdaki durumlarda mirasbırakan, ölüme bağlı bir tasarrufla saklı paylı mirasçısını mirasçılıktan çıkarabilir:

- 1. Mirasçı, mirasbırakana veya mirasbırakanın yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemişse,*
- 2. Mirasçı, mirasbırakana veya mirasbırakanın ailesi üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmemişse.”*

Ağır Bir Suç İşleme

1. bentte kanun koyucu diyor ki: “*Mirasçı, mirasbırakana veya mirasbırakanın yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemişse.*” Öncelikle, bu suçun Ceza Kanunu anlamında bir suç olması gerektiği aşikârdır fakat şunun hemen altını çizmek gerekir: “Ağır bir suç işlemişse” ifadesindeki ağırlıktan kasıt ceza hukuku anlamında bir ağırlık değildir. Bu suç aile hukukundan doğan ilişkileri, o bağları zedelemek noktasında ağır olmalıdır. Kanun koyucu “ağır bir suç işlemişse” derken hâkime bir takdir yetkisi tanımıştır. Suçun aile bağlarını zedeleyip zedelediğini hâkim takdir edecektir. Bu suç aile bağlarını zedeleyecek, aile bağlarını koparacak kadar ağır olmalıdır ki ıskat sebebinin gerçekleştiğinden söz edebilelim.

Saklı paylı mirasçının mirasbırakana veya yakınlarına karşı işlediği suç hem aile bağlarını koparacak nitelikte olmalı hem de somut olayda koparmış olmalıdır. Başka bir deyişle, bu suç hem objektif olarak aile bağlarını koparacak nitelikte ağır bir suç olmalı hem de mirasbırakan bu suçu sübjektif olarak değerlendirdiğinde aile bağlarının koptuğu inancını taşımalıdır ki söz konusu sebep üzerine saklı paylı mirasçılarını mirasçılıktan çıkarabilsin.

Failin yargılanmış veya cezalandırılmış olması önemli değildir. Önemli olan onun eyleminin aile bağlarında yarattığı tahribattır. Örneğin, kovuşturması şikâyetle bağlı bir suç olabilir ve bu şikâyet gerçekleştirilmemiş olabilir veya zamanaşımı geçirilmiş olabilir. Bütün bu ihtimallerde dahi biz yine eylemin yarattığı o aile bağlarını koparma olgusuna odaklanırsak.

Ayrıca, ıskat edilecek saklı paylı mirasçının asli maddi fail olması şart değildir; bu mirasçı suça teşvik eden, azmettiren durumunda da olabilir.

Bir suçtan bahsettiğimize göre söz konusu suçun hukuka aykırı şekilde ve kasten işlenmesi gerekir. Örneğin; mirasçı, mirasbırakan ona saldırdığı için meşru müdafaa halinde mirasbırakanı bıçaklıyorsa artık onun eyleminin hukuka aykırı olmasından söz etmemiz mümkün değildir. Aynı şekilde, mirasçı mirasbırakana karşı suç işlediği sırada ayırt etme gücünden yoksun ise onun kusurundan söz edemeyeceğimiz için ıskat sebebinin gerçekleştiğinden bahsetmemiz de mümkün değildir. Dolayısıyla, bütün bu ihtimallerde ıskat sebebi gerçekleşmemiştir.

1. bentte “ ... mirasbırakanın yakınlarından birine karşı ... ” ifadesindeki yakın kavramının içerisine kimler dâhildir? Mirasbırakanın eşi, kan hısımları, evlatlığı, kayın hısımları, hatta nişanlısı dahi yakınları ifadesine girmektedir. Hatta mirasbırakan, arasında evlatlık bağı olmamakla birlikte bir şahsı büyümüş yetiştirmiş ise bu kişi de onun “yakını” olarak kabul edilir. Mirasbırakanın dostları da onun yakınları arasında yer alır.

Aile Hukukundan Doğan Yükümlülüklerin İhlali

Kanun koyucu 2. bentte diyor ki: “*Mirasçı, mirasbırakana veya mirasbırakanın ailesi üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmemişse.*”

Burada hemen Medeni Kanunumuzun ilgili düzenlemelerine göz atmak gerekir: Aile hukukundan kaynaklanan yükümlülükler arasındaki en önemli yükümlülük, 364. maddede düzenlenen nafaka yükümlülüğüdür. Kanun koyucu diyor ki:

“Herkes, yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan üstsoyu ve altsoyu ile kardeşlerine nafaka vermekle yükümlüdür.”

Bir diğer hüküm, Medeni Kanunumuzun 322. maddesinde yer alan karşılıklı dayanışma yükümlülüğüdür. Kanun koyucu diyor ki:

“Ana, baba ve çocuk, ailenin huzur ve bütünlüğünün gerektirdiği şekilde birbirlerine yardım etmek, saygı ve anlayış göstermek ve aile onurunu gözetmekle yükümlüdürler.”

Bir diğer yükümlülük, eşler arasında sadakat yükümlülüğüdür. Elbette bir boşanma sebebi olan zina eylemi eşler bakımından bir iskat sebebi oluşturabilir. Dolayısıyla, sadakat yükümlülüğü de bu aile hukukundan doğan ödevler arasına girmektedir.

Kanun koyucu diyor ki “ ... ödevlerini önemli ölçüde yerine getirmemişse.” Aile hukukundan doğan ödevlerin önemli ölçüde yerine getirilip getirilmediğini yine hâkim takdir edecektir. Bir diğer söyleyişle, aile hukukundan doğan ödevlerin ihlalinin hem objektif açıdan hem de sübjektif açıdan önemli olması gerekir. Örneğin, mirasbırakanın saklı paylı mirasçısını sırf tasvip etmediği bir siyasi görüşe mensup diye mirasçılıktan çıkarmasında bu farklı siyasi görüşü benimseme olgusu bir

ıskat sebebi oluşturmaz. Murisin kendi çocuğunun onun siyasi düşüncesini benimsememesi muris açısından aile hukukundan doğan ödevlerin önemli şekilde ihlal edilmesi olarak nitelendirilmiş olabilir. Sübjektif olarak durum böyle olabilir. Ama bir mirasçının murisin siyasi görüşünden farklı bir siyasi görüşü benimsemesi objektif bakımdan aile hukukundan doğan ödevlerin önemli ölçüde ihlali olarak nitelendirilemez.

Bir diğer örnek ise şudur: Mirasbırakan, saklı paylı mirasçısını, kendisinin evlenmesini uygun bulmadığı biriyle evleniyor diye mirasçılıktan çıkarmaktadır. Mirasbırakan için mirasçısının o kişiyle evlenmesi sübjektif açıdan çok önemli bir ihlal olarak nitelendirilebilir ama objektif açıdan baktığımızda, hâkim olarak kürsüden baktığımızda ortada aile hukukundan doğan ödevlerin ağır bir şekilde ihlali olarak nitelendirilebilecek bir eylem yoktur.

Bir diğer örnek: Kadının zina eyleminde bulunması ama kocanın bu duruma hiç önem atfetmemesi, göz yumması, tolerans göstermesidir. Baktığımız zaman, objektif açıdan esaslı bir ihlalle yani aile hukukundan doğan yükümlülükleri önemli ölçüde ihlal eden bir eylemle karşı karşıyayız. Fakat sübjektif açıdan yaklaştığımızda mirasbırakan yani koca; bu ihlale itiraz etmiyor, karşı çıkmıyor hatta bu durumu tasvip ediyor, hatta teşvik ediyorsa artık onun yaptığı ıskat tasarrufunda da ıskat sebebinin varit olmadığından, gerçekleşmediğinden söz edeceğiz.

2. bentte “ ... mirasbırakanın ailesi üyelerine karşı ... ” ifadesindeki aile üyelerinden ne anlaşılması gerektiği tartışmalıdır. Yani bu aile üyeleri ifadesini son derece geniş şekilde değerlendiren yazarlar olmakla beraber biraz daha dar çerçevede değerlendiren yazarlar da var. Biz diyoruz ki; ailesi üyeleri ifadesinin kapsamına kan hısımları, kayın hısımları, elbette evlatlık da girer. Hatta nişanlı da bu kapsama dâhildir diyoruz.

İskat Sebebine Dayalı Olarak Bir Vasiyetname Yapılmalıdır

Cezai ıskat sebepleri bunlardan ibarettir. Diyelim ki, bu sebepler gerçekleşmiştir fakat mirasbırakan herhangi bir vasiyetname yapmadan vefat etmiştir. Cezalandırıcı bir mirasçılıktan çıkarma yoktur ama sebepler öyle sebeplerdir ki mahrumiyeti de konuşabilir hale geliriz. Örneğin, kişi murisi kasten ve hukuka aykırı şekilde öldürmüş veya öldürmeye teşebbüs etmiştir; bu haller varsa zaten mahrumiyet kendiliğinden

ortaya çıkar. Yani örneği somutlaştıracak olursak, çocuk babasını kasten ve hukuka aykırı şekilde öldürmeye teşebbüs etmiştir. Baba, herhangi bir ölüme bağlı tasarrufta bulunmamıştır yani mirastan ıskat yoktur fakat çocuk zaten kendiliğinden mirastan mahrum olacaktır.

Demek ki, mirastan ıskat için bahsettiğimiz ıskat sebeplerine dayalı olarak yaratılmış bir ölüme bağlı tasarruf gerekir. Bu da prensip itibarıyla bir vasiyetname olarak karşımıza çıkar. İstisnaen miras sözleşmesinin tek taraflı içeriğine de dâhil olabilir. Bu vasiyetname her türlü vasiyetname olabilir: resmi vasiyetname, el yazılı vasiyetname, şifahi vasiyetname. Ama hayatın doğal akışında olayların birçoğunda ya resmi bir vasiyetnameyle ya da el yazılı vasiyetnameyle karşı karşıya kalırız.

İskat Sebebi Açıkça Belirtilmelidir

Vasiyetnamede ıskat sebebi açıkça dile getirilmelidir. Yani genel geçer birtakım ifadeler zikredilmemelidir. “Aile hukukundan doğan ödevlerini ağır şekilde ihlal etti.” “Bana karşı ağır bir suç işledi.” ifadeleri yeterli değildir.

“Bana karşı hırsızlık suçunu işledi” veya “bana karşı yalan yere tanıklıkta bulunma suçunu işledi” şeklinde ifadeler kullanılmalıdır. Yani ıskata neden olan eylemlerin vasiyetnamede açık bir şekilde zikredilmesi gerekir. Aksi takdirde, ıskat tasarrufunun iptaliyle karşı karşıya kalabiliriz. Daha doğrusu ıskat sebebi ölüme bağlı tasarrufta açıkça belirtilmelidir aksi takdirde, ıskat edilen kişi saklı payını talep edebilir.

Ölüme bağlı tasarrufta birtakım özel ifadelerin kullanılması şart değildir. Örneğin, mirasbırakanın “ıskat ediyorum”, “mirasçılıktan çıkarıyorum” şeklinde birtakım ifadeler kullanması şart değildir. Sadece ıskat sebebini zikrettikten sonra mirasçılıktan çıkarma arzusunu dile getirmesi yeterlidir. “Mirasımdan pay alamasın”, “onun miras payı kardeşlerine kalsın”, “mirasıma dâhil olmasın”, “mirasımdan bir kuruş dahi alamasın” gibi birtakım cümlelerden yola çıkarak kişinin ıskat iradesini anlamamız yeterlidir.

İskatın Hükümleri

Mirasçı mirastan ıskat edildiğinde mirastan pay alamıyor. Fakat bu cezalandırıcı ıskatı yaparken mirasbırakan, mirasçısını saklı payının

tamamından yoksun bırakabileceği gibi onu saklı payının bir kısmından da yoksun bırakabilir.

Örneğin, Bay M'nin Ç adlı çocuğunun tek başına mirasçı olduğunu varsayalım. Terekenin tamamı ona kalacaktır. Saklı payı ise yasal miras payının yarısıdır. Ç'nin aile hukukundan doğan ödevlerini ağır şekilde ihlal ettiğini ve mirasbırakanın da buna dayanarak mirastan ıskat tasarrufu yaptığını varsayalım. Mirasbırakan, saklı paylı bu mirasçısını saklı payının tamamı için mirasçılıktan çıkarabilir veya saklı payının bir kısmı için de mirasçılıktan çıkarabilir: "Saklı payının tamamını almasın" veya "saklı payının sadece yarısını alsın" diyebilir. Eğer mirasçının saklı payı üzerinde kısmi bir tasarruf varsa mirasçının elbette saklı paylı mirasçı sıfatı devam edecektir ama mirasçılıktan tümüyle çıkartıldıysa yani tüm saklı payı bakımından bir tasarrufta bulunulduysa artık mirasçı olamayacaktır.

Şöyle örneklerimiz var, onları beraberce ele alalım Birinci örnekte Bay M, çocuğu Ç1, Ç2 ve Ç1'in çocuğu yani M'nin torunu T vardır. Ç1 mirastan ıskat edildiyse, halefiyet kuralı işleyecek ve T, Ç1 mirasbırakandan önce ölmüş gibi Bay M'ye mirasçı olabilecektir.

İkinci örnekte Bay M, çocukları Ç1 ve Ç2 vardır. Bu örnekte Ç1 ıskat edildiyse, Ç2 tek başına mirasçı olacaktır.

Üçüncü örnekte de Bay M, annesi, babası ve çocuğu Ç vardır. Bu örnekte de Ç'nin ıskat edildiğini varsayalım. Ç mirastan ıskat edilince anne ve baba mirasçı olacaktır.

Murisin ıskat ettiği kişinin saklı payında tasarruf ettiği ihtimaller ve bu ihtimallerde varsa diğer saklı paylı mirasçıların saklı paylarına ilişkin iddiaları ayrıca ele alınacaktır.

İskat Sebebi Belirtilmediyse veya İspat Edilmediyse

Mirasbırakan, ıskat tasarrufunda ıskat sebebini zikretmelidir. Mirasbırakan; ıskat tasarrufunda bunu zikretmediyse veya ıskat edilen mirasçı ıskat tasarrufunun iptali (tenkisi) için bir dava açıtıysa bunun iki sonucu olacaktır.

Bu gibi hallerde mirastan çıkarılan kişi tenkis davasında sadece saklı payını talep edebilir. Bunu Medeni Kanunumuzun "*İspat yükü*" kenar başlıklı 512. maddesinden çıkarıyoruz. Kanun koyucu diyor ki:

“Mirasçılıktan çıkarma, mirasbırakan ancak buna ilişkin tasarrufunda çıkarma sebebini belirtmişse geçerlidir.

Mirasçılıktan çıkarılan kimse itiraz ederse, belirtilen sebebin varlığını ispat, çıkarmadan yararlanan mirasçıya veya vasiyet alacaklısına düşer.

“Sebebin varlığı ispat edilememiş veya çıkarma sebebi tasarrufta belirtilmemişse tasarruf, mirasçının saklı payı dışında yerine getirilir; ...”

Bir de bu davada ıskat sebebini ispat yükü ıskattan yararlanan mirasçılara düşecektir. Yukarıdaki örneklerimize geri dönelim:

Üçüncü örnekte ıskat edilen Ç, mirastan ıskatın iptali (tenkisi) için bir dava açtı diyelim. Çıkarma sebebinden yararlananlar anne ve babadır. Onlar ıskat sebebinin gerçekleştiğini ispat etmekle yükümlüdürler.

İkinci örnekte mirastan ıskat edilen Ç1 bir dava açtı diyelim. Bu ıskattan Ç2 yararlanmıştır. O halde Ç2 ıskat sebebinin gerçekleştiğini ispat etmekle yükümlüdür.

Tenkis Davasının Sonucu

Şimdi bu davanın sonucuna gelelim. Kanun koyucu 512. maddenin 1. fıkrasında diyor ki: *“Mirasçılıktan çıkarma, mirasbırakan ancak buna ilişkin tasarrufunda çıkarma sebebini belirtmişse geçerlidir.”* Bu fıkrayı okusak biraksak bunun mefhumu muhalifinden çıkacak anlam nedir? ıskat tasarrufunda, ıskat sebebi gösterilmediyse ıskat tasarrufu geçersizdir gibi bir anlam çıkar. Hâlbuki hükmün 3. fıkrasına baktığımızda durumun böyle olmadığı görülüyor. Medeni Kanunumuzun 512. maddesinin üçüncü fıkrası diyor ki:

“Sebebin varlığı ispat edilememiş veya çıkarma sebebi tasarrufta belirtilmemişse tasarruf, mirasçının saklı payı dışında yerine getirilir; ancak, mirasbırakan bu tasarrufu çıkarma sebebi hakkında düştüğü açık bir yanılma yüzünden yapmışsa, çıkarma geçersiz olur.”

Demek ki, mirastan çıkarılan kişinin bir tenkis davası açmak imkânı yani saklı payını talep etmek imkânı vardır.

Peki, ıskat edilen kişinin tüm miras payını talep etmek imkânı var mıdır? Vardır. Birinci ihtimal şudur:

Mirasbırakanın yaptığı vasiyetname şeklen birtakım sakatlıklar taşıyorsa, mirasbırakan ölüme bağlı tasarrufta bulunma ehliyetine sahip değilse ıskat edilen mirasçı ölüme bağlı tasarrufun iptalini dava ederek tüm miras payını elde edebilir. Böylesi bir durum söz konusuysa ölüme bağlı tasarrufun tamamı iptal edilebilir. Ölüme bağlı tasarrufun tamamı iptal edilince içerisindeki ıskat tasarrufu da iptal edilmiş olur ve böylece mirasçı bu mirasta tüm miras payına kavuşur.

İkinci bir ihtimal ise şudur: Kanun koyucu diyor ki: Mirasbırakan, açıkça bir yanılma içerisinde olabilir. Yani mirasbırakan Ç1'in kendisini yaralamaya kalkışan kişi olduğunu düşünerek Ç1'i mirastan ıskat etmiştir ama gerçekte onu yaralamaya kalkışan Ç1 değildir. Eğer mirasbırakan böyle açık bir hataya düşüyse, yani aleyhine ıskat tasarrufunu gerektiren eylemi işlediğini düşündüğü şahıs bakımından açık bir hataya düşüyse, o zaman yine söz konusu tasarrufun tamamı iptal edilebilir ve kişi yine miras payının tamamını elde edebilir.

Bunu yine Medeni Kanunun 512. maddesinin 3. fıkrasından çıkartıyoruz. Diyor ki kanun koyucu:

“ ... ancak, mirasbırakan bu tasarrufu çıkarma sebebi hakkında düşüğü açık bir yanılma yüzünden yapmışsa, çıkarma geçersiz olur.”

Yani murisin kendisini yaraladığını düşündüğü Ç1 aslında onu yaralamamıştır, kendisi hakkında iftira suçunu işlediğini düşündüğü Ç1 aslında böyle bir suç işlememiştir, kendisi hakkında yalan yere tamıklık yaptığını düşündüğü Ç1 aslında böyle bir eylemde bulunmamıştır. Bu hallerde ıskat edilen mirasçı açtığı davanın sonucunda yine miras payının tamamını alabilecektir.

Vasiyetnameden Rücu - Cezai Iskatta Af

Kişi vasiyetnamesini yaptı, ıskat tasarrufunda bulundu. Bir süre sonra kişi bu vasiyetnamesini geri alabilir. Vasiyetnameden vefat edinceye kadar her zaman dönmek mümkündür. Vasiyetnamesini yok edebilir, eski vasiyetnamesini ortadan kaldıran yeni bir vasiyetname yapabilir. Bu gibi hallerde artık ortada bir ıskat tasarrufu kalmaz.

Diyelim ki, mirasbırakan ıskat tasarrufuna ilişkin vasiyetnamesini geri almadı ve öylece vefat etti. Ama vefattan sonra iddialar şu yönde: Muris, vasiyetnamesini yaptıktan sonra ıskat ettiği kişi ile arasındaki aile bağları zaman içinde tekrardan çok kuvvetlendi, muris onu affetti.

Mirasbırakanın ıskat ettiği şahsı affettiğinden söz etmek mümkün mü böylece ıskat tasarrufunun ortadan kalktığından söz etmek mümkün mü diye düşündüğümüzde affın ıskat müessesesi altında düzenlenmediğini görürüz. Kanun koyucu mahrumiyette affı ve etkisini düzenlemiştir. Fakat mirastan ıskatta, her ne kadar birtakım tartışmalar olsa da, İsviçre Medeni Kanunu'nun hazırlık çalışmalarına baktığımız zaman aslında af müessesesine bilinçli bir şekilde yer verilmediğine tanık olursunuz. Eğer mirasbırakan ıskat tasarrufunu geri almak istiyorsa vasiyetnamesini geri almalıdır, ondan rücu etmelidir veya vasiyetnamesini yok etmelidir.

Borç Ödemeden Aciz Sebebiyle İskat (Koruyucu İskat)

Koruyucu ıskat konusuna geldik fakat pratikte kolay kolay rastlamayacağınız bir müesseseden söz ediyorum Koruyucu ıskat sadece birinci zümre mirasçılıkta uygulama alanı bulur. Koruyucu niteliği vardır, özellikle mirastan çıkarılanın altsoyunu korur. Medeni Kanunumuzun “*Borç ödemeden aciz sebebiyle mirasçılıktan çıkarma*” kenar başlıklı 513. maddesi diyor ki:

“Mirasbırakan, hakkında borç ödemeden aciz belgesi bulunan altsoyunu, saklı payının yarısı için mirasçılıktan çıkarabilir. Ancak, bu yarıyı mirasçılıktan çıkarılanın doğmuş ve doğacak çocuklarına özgülemesi şarttır.

Miras açıldığı zaman borç ödemeden aciz belgesinin hükmü kalmamışsa veya belgenin kapsadığı borç tutarı mirasçılıktan çıkarılanın miras payının yarısını aşmıyorsa, mirasçılıktan çıkarılanın istemi üzerine çıkarma iptal olunur.”

Yani iki şartımız vardır: Birincisi, mirastan çıkarılacak olan mirasçının alacaklılarının onun aleyhine İcra İflas Kanunu madde 143'te belirtilen aciz vesikasını almalarıdır. Bu alacaklılar, en geç ölüme bağlı tasarruf yapıldığı anda bu aciz vesikasını almış olmalıdırlar. İkinci şart

ise murisin, aleyhine aciz vesikası alınan altsoyunun saklı payının yarısını onun doğmuş veya doğacak olan çocuklarına tahsis etmesidir.

Aciz sebebiyle ıskat için mirasbırakanın bir vasiyetname yapması gerekir ama miras sözleşmesiyle de yapılabilir. Miras sözleşmesi ile yapıldığında miras sözleşmesinin tek taraflı içeriğine dâhil olur.

Mirasın açıldığı anda artık aciz vesikasının herhangi bir hükmü kalmamışsa bir iptal davasıyla bu aciz sebebiyle ıskat iptal edilebilir. Aynı şekilde, aciz vesikasında gösterilen borç miktarı mirasçılıktan çıkarılanın miras payının yarısını aşmıyorsa yine bir iptal davası açılarak bu aciz sebebiyle ıskat iptal edilebilir.

Bu dersin hem altyazılı hem altyazısız videolarına

ulaşmak için

Youtube > Prof. Dr. İlhan Helvacı sayfasını
ziyaret edebilirsiniz.